

Din istoria gândirii despre conducere

Tatiana ȘAPTEFRAȚI,
doctor, conferențiar universitar,
director Departamentul organizarea instruirii,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

„Arta conducerii științifice este o evoluție, dar nu invenție”
F. Taylor

SUMMARY

The development of management science had a complex evolution in time and presented different approaches. The study of literature in the field confirms the existence of two major periods: the prescientific period and the scientific period. A substantial contribution to the knowledge about leadership development in the prescientific period was made by the ancient Greek philosophers: Homer, Pythagoras, Heraclitus, Protagoras, Socrates, Plato, Aristotle. The scientific period is divided into three sub-periods: the industrial sub-period, the sub-period of analysis and systematization of the results of scientific research in leadership and the information sub-period. The representatives of the scientific period were: W. Wilson, M. Weber, F. Taylor, H. Fayol. A relevant contribution in the development of leadership science in Moldova has been made by the studies of the researchers M. Platon, A. Simboreanu, T. Deliu.

Dezvoltarea științei despre conducere a cunoscut o evoluție complexă de-a lungul timpului, prezentând particularități și abordări diferite de la o societate la alta. Studiarea literaturii în domeniu reliefează evidențierea a două mari perioade istorice în dezvoltarea teoriei și practicii conducerii: preștiințifică și științifică. [6]

Perioadă preștiințifică se consideră începând cu sec. 9-7 î.e.n. până în secolul XVIII al erei noastre. Primele, cele mai simple, forme de reglementare și organizare a muncii colective existau încă în societatea primitivă. În această perioadă conducerea se realiza în comun de către toți membrii tribului sau ai obștii. Conducătorii tribului întruchipau în sine conducerea tuturor tipurilor de activități din acea perioadă.

În sec. 9-7 până la era noastră, a avut loc trecerea de la dobândirea hranei în rezultatul vânatului și culegerii de fructe la o formă nouă de dobândire – producerea sa (economia de producție). Trecerea la economia de producție a fost punctul de pornire în apariția managementului, moment important în

acumularea anumitor cunoștințe în domeniul conducerii.

În perioada 3000-2800 î. e. n., în Egiptul Antic s-a format un aparat administrativ de stat cu funcționari ce întrețineau corespondențe de afaceri. Egiptenii foloseau pe larg planificarea și controlul în realizarea programelor lor. Astfel, în acea perioadă, în Egiptul Antic a fost acumulată o experiență bogată în conducerea economiei statului.

Aproximativ 4000 de ani în urmă, a fost scris tratatul despre metodele și stilul de conducere a colectivului „Povața lui Ptahhotep”. În acest tratat găsim norme și principii pentru aristocrația egipteană în organizarea și conducerea statului. Marele cunoscător al artei conducerii Ptahhotep spunea: „Un conducător trebuie să fie calm atunci când îi ascultă pe subalternii săi, el nu trebuie să-i întrerupă înainte ca ei să-și spună ce au vrut, deoarece omul, afectat de o durere sau un insucces, vrea să-și descarce sufletul mai mult decât să-și rezolve problema”. Această lucrare poate servi și în prezent o carte de căpătâi pentru conducători.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea î. e. n., în Mesopotamia, împăratul **Babilonului** Hammurabi (1792-1750 î. e. n.) a scris un cod din 285 de legi pentru conducerea statului. Codul stabilea clar responsabilitatea pentru munca încredințată, determina nivelul minimal de salarizare și necesitatea evidenței documentației. Hammurabi a elaborat un stil original al liderului care avea rol de tutore și apărător al supușilor săi. Pentru metoda tradițională de conducere, care caracteriza dinastiile de boieri din acea perioadă, acesta a fost o inovație prețioasă.

Arta conducerii a constituit și obiectul doctrinei lui Confucius (551-479 î. e. n.), filozof din China. Cheia către arta conducerii, conform concepției lui Confucius, constă în iubirea de oameni, iar iubirea de oameni nu este caracteristică tuturor, dar numai celor nobili. Prin urmare, nobilii și constituie elita conducerii. La baza doctrinei lui Confucius se afla forța exemplului de morală și nu forța de constrângere. Punând accentul pe factorul moral, Confucius a tins să modereze violența poporului de către cei care conduc. El sublinia că poporul nu trebuie să aiba frică, ci încredere în conducătorul său.

În secolul al VI-lea î. e. n., în China antică, apare doctrina daoistă reprezentată de Laozi. Conform acestei doctrine, în viața socială acționează legea universală "Dao", care, independent de voința și conștiința oamenilor, realizează un proces rațional și ordonat, recomandând oamenilor calea nonacțiunii.

Elemente importante despre organizarea și conducerea societății întâlnim în Biblie, și anume în cele "10 porunci", remarcate de Dumnezeu, pe muntele Sinai, lui Moise. Conform spuselor din Biblie, orice împotrivire față de lege sau de putere era considerată o împotrivire față de divinitate.

Un aport substanțial în dezvoltarea științei despre conducere în perioada preștiințifică au adus filozofii Greciei antice: Homer, Pitagora, Heraclit, Protagoras, Socrate, Platon, Aristotel. [1]

În conținutul operelor lui Homer „Iliada” și „Odiseea”, întâlnim referiri privind conducerea cetății pe timp de pace și război. Tot aici sunt menționate trei forme, considerate bune de guvernare: monarhia, aristocrația și

democrația; și trei forme corupte: tirania, oligarhia și demagogia.

Pitagora (580-495 î. e. n.) a fost matematician și filozof, considera forma de guvernare aristocratică cea mai corespunzătoare.

Protagoras (490-420 î. e. n.) susținea ideea că toți cetățenii trebuie să participe în măsură egală la rezolvarea treburilor publice.

Socrate (470 -399 î.e.n.) a fost filozof și mare gânditor politic, a fost unul dintre primii filozofi care a dat o caracteristică conducerii ca domeniu specific de activitate. El a analizat diferite forme de conducere, în baza cărora a proclamat principiul universalității în conducere.

Platon (427-347 î. Hr.), filozof grec antic, susținea că un conducător drept al unui stat este cel care posedă cunoașterea filozofică a Binelui. Într-un fragment celebru el scrie că, dacă filozofii nu ajung regi ai statelor și nici cei care sunt numiți acum regi și conducători nu devin filozofi adevărați sau buni, nu există nicio scăpare, cel puțin, temporară, de rău nici pentru state, nici pentru neamul omenesc. Platon inițiază modul de educație care poate genera un conducător drept. Această educație este extrem de riguroasă și culminează în cunoașterea formei Binelui. El o vede ca pe un fel de înălțare de la o cuprindere cețoasă, umbrită și imperfectă a lucrurilor, până la o înțelegere superioară și iluminată, realizată prin intermediul rațiunii. În centrul acțiunii umane, ca și în cel al acțiunii statului, se află **rațiunea**. Omul echilibrat este acela care subordonează rațiunii sale inima și poftele sale. [6]

Aristotel (384-322 î. Hr.) a fost savant și filozof, el considera că esența statului constă în comunicarea politică dintre oameni. Oamenii formează un stat ca să obțină anumite foloase. Statul este creat nu pentru a trăi în general, dar, în special, pentru a trăi fericit. Filozoful se pronunța pentru supravegherea cu strictețe a persoanelor oficiale, pentru ca acestea să nu facă abuz de posturile ocupate. Aristotel considera că cele mai bune forme de conducere sunt: monarhia, aristocrația, democrația moderată; antipodul lor fiind tirania, oligarhia și ohlocrația.

Dezvoltarea științei despre conducere în epoca feudală se caracterizează prin domi-

nația ideologiei religioase. Ideea principală în acea perioadă era că statul laic trebuie să se supună celui divin.

Perioada renașterii (sec. XIV-XVI) a marcat o schimbare importantă în dezvoltarea științei despre conducere. Reprezentant de vază al acestei perioade a fost Niccolo Machiavelli.

N. Machiavelli (1469-1527), filozof și mare patriot al Italiei. Opera sa „Principele” este un tratat care conține o sumă de reguli și principii de organizare politică și guvernare. Filozofia conducerii lui N. Machiavelli este studiată pe larg, atestând rezonanță în procesul de conducere și la etapa contemporană. Prezentăm mai jos câteva principii din filozofia conducerii lui N. Machiavelli.

Pasiunea pentru a dobândi și frica de a pierde. Puterea este de partea celui conducător care cunoaște psihologia oamenilor, cunoaște particularitățile fiecărui angajat, meritele și cusururile lor. Activitatea oamenilor, alături de alte calități, este dirijată și de ambiție. În acest context, conducătorul trebuie să determine cine este mai ambițios și, de aceea, mai periculos pentru cei ce dețin puterea: cei care doresc să păstreze ce posedă sau cei care aspiră să obțină ceea ce nu posedă. Ambele motive pentru putere sunt defectuoase, imorale, deoarece sunt însoțite de pasiunea pentru distrugere. Bogații, care au la dispoziție pârgurile puterii și săracii care tind să cucerească această putere, în principiu, se comportă la fel. Imoralitatea depinde nu de originea socială, ci este dictată de lupta pentru putere.

Învingătorii nu se judecă. Victoria nu provoacă dezonoare, cu ce preț ar fi ea obținută.

Năzuința spre putere. Eforturile pentru obținerea puterii ascund un real pericol pentru ordinea socială. Calitatea de a tinde spre vârful ierarhiei nu depinde de meritele și deficiențele personale, această tendință acționează în oameni asemănător cu legea obiectivă, independent de voința și conștiința lor. Succesul promovării într-o ierarhie depinde nu atât de orientarea spre putere, cât de mijloacele disponibile (bani, relații ș. a.). Având foarte multe posibilități, bogații, de facto, fac abuz de ceea ce au, în această ordine de idei ambiția „bogată” este mai periculoasă decât

ambiția „săracă”, deoarece trezește în oamenii, care nu posedă putere, dorința de a poseda puterea și tot ce e legat de putere.

Libertatea ca motiv al acțiunii oamenilor. Alături de putere, o valoare evidentă pentru oameni o posedă libertatea. Dacă oamenii tind mai des să cucerească puterea, atunci libertatea se tem să nu o piardă. În același timp, omul poate să se împace cu pierderea puterii, onoarei, chiar și cu pierderea libertății politice, dar el niciodată nu se va împăca cu pierderea proprietății.

Gloata merge după succesul vizibil. Gloata întotdeauna este majoritatea, dar nu orice majoritate este gloată. Poporul care ascultă rațiunea nu este gloată. Gloata este dirijată mai degrabă de pasiuni proaste decât de pasiuni bune. Oamenii, de obicei, nu sunt recunoscători, sunt instabili, mincinoși, fricoși și lacomi. Pentru a nu nimeri în situații inconfortabile, conducătorul mai bine să nu-și facă iluzii și să prevadă din timp că toți oamenii sunt răi. Gloata primește aparența drept realitate, consideră că succesul obținut îndreptățește orice mijloace, chiar și cele mai necinstite, dacă ele se află în mâinile celor care dețin puterea.

Frica și afecțiunea. Acel conducător, de care le este frică subalternilor, este capabil să conducă tot atât de ușor, ca și acel, care este iubit de ei, deoarece comportamentul oamenilor este ghidat de două motive principale: frica și afecțiunea. Frica este mai durabilă și mai fermă, iar afecțiunea este foarte sensibilă și se menține pe recunoștința umană. Recunoștința se năruie ușor și omul rău este gata să folosească orice motiv pentru soluționarea interesului personal.

Conducătorul onest greșește mai des. Cel mai des suferă eșec conducătorul cinstit, fiindcă el măsoară oamenii după exemplul său, adică și-i închipuie mai buni decât ei sunt. Spre deosebire de acest tip de conducători, conducătorul deștept studiază realitatea care îl înconjoară. Astfel, dacă conducătorul are intenția să obțină putere și recunoaștere, el trebuie să folosească simbolurile ce rezultă din motivul afecțiunii. Dar ca să mențină puterea, conducătorul poate doar bazându-se pe motivul fricii. Există numai două modalități de realizare a scopului – legea și vi-

olența. Conducătorul trebuie să poată folosi ambele modalități.

Conducătorul nu trebuie să fie generos. Conducătorul nu trebuie să fie generos în așa măsură, încât generozitatea să-i pricinuiască prejudiciu. De asemenea, unui conducător nu trebuie să-i fie frică de blamare pentru vicii, fără de care nu este posibilă menținerea puterii. Conducătorul deștept este acela care întotdeauna cântărește bine toate circumstanțele și consecințele faptelor sale. Diapazonul circumstanțelor analizate trebuie să fie suficient de mare, pentru ca să înțeleagi modelul simplu: există virtute, posedarea căreia conduce spre dezastru, și există vicii, care, însușindu-le, poți obține securitate și bunăstare. Când pe talerul cântarului este pusă bunăstarea socială, ordinea și stabilitatea, conducătorului nu trebuie să-i fie frică să devină o persoană severă.

Este mai util să fii subalternii într-o stare de frică. Ce este mai bine pentru un lider – să insuflă frică sau afecțiune? Desigur, este bine să îmbine ambele motive, dar deoarece în viața de toate zilele aceasta este irealizabil, pentru câștigul personal al conducătorului este mai util să țină subalternii în stare de frică. Dar trebuie să procedeze astfel, încât frica să nu se transforme în ură.

Să fii generos înseamnă să fii dependent. A fi bun înseamnă să devii dependent de subalterni. Dar acolo, unde există dependență, apare incertitudinea, superficialitatea și lașitatea, calități inadmisibile pentru un conducător. Poporul detestă, în primul rând, lașitatea, și nu duritatea. Concluzie: ca să menții puterea, trebuie să fii uneori și incorect.

Recompensează treptat, pedepsește dintr-o dată. În procesul de conducere oamenii trebuie alinați sau obidiți. Oamenii se răzbună, de regulă, numai pentru ofense și insultări neînsemnate. De aceea obidirea trebuie să fie într-atât de puternică încât să dispară orice speranță de a opune rezistență. Este mai corect ca faptele bune și activitățile de caritate să fie dăruite cu picătura, astfel, încât subalternii să aibă timp suficient pentru apreciere. Acordarea distincțiilor și avansările în funcții sunt mai prețuite când sunt acordate mai rar. Dimpotrivă, pedeapsa este mai

bine să o aplici dintr-o dată și în doze mari. Duritatea de o singură dată este suportată cu mai puțină iritare, decât eşalonată în timp. Acolo unde există iritare, nu se poate să conduci comportarea oamenilor.

Calitatea leului și însușirea vulpii. Conducătorul nu posedă toate virtuțile concomitent. În acest context, nu este important cum este el în realitate, dar așa cum este perceput de subalterni. Gloata merge cu satisfacție după succesul văzut la moment. Conducătorul înțelept îmbină calitățile leului (puterea și onestitatea) și însușirile vulpii (mistificare și arta șiretlicului), calități înnăscute și dobândite. Totodată, este mai bine să fii perseverent decât vigilent.

Natura a creat oamenii astfel, încât ei pot dori orice. Dar nu întotdeauna pot obține tot ce-și doresc. Între aceste două extremități – dorința și realitatea – apare o stare de tensiune periculoasă (insatisfacție), capabilă să-l facă pe om invidios, ipocrit sau avar. În același timp, invidia generează dușmani, perseverența – aliați.

Starea de nemulțumire este un stimulent pentru dezvoltare. Oamenii sunt de așa natură că, parțial, doresc mai mult decât au, parțial, se tem să piardă ceea ce deja au obținut. În această ordine de idei, stimulentul pentru dezvoltare se transformă treptat în frâna ei: oamenii devin dușmanii lor proprii. Atunci și apare momentul transformării: răul apare în masca binelui, iar binele se folosește pentru a face rău. În toate însă este necesară respectarea limitei.

Personalitate și lipsit de personalitate. Favoriți ai sorții sunt foarte puțini, nobilii și oneștii constituie minoritatea. Ei pot fi numiți personalități, majoritatea însă reprezintă gloata lipsită de personalitate. Ipocrizia este acea mască, pe care sunt nevoiți să o poarte acei fără personalitate, pentru a-și ascunde minciuna și viclenia. De aceea, despre oameni se poate spune că sunt ipocriți. Sentimentul propriei demnități evaluează nu ca un imperativ al timpului, dar ca formă pasivă de exprimare a ambiției și pasiunii pentru a obține.

Principiul relativității. Oamenii, independent, cu moralitate sau fără moralitate, tind spre un scop unic – glorie și bogăție.

Deși fiecare alege calea sa pentru obținerea acestui scop, unii procedează prudent, alții își asumă îndrăzneală, unii recurg la șiretlicuri, alții - la violență. Ei toți sunt capabili să obțină succes, cu toate că activitățile și modalitatea de realizare ale lor sunt diametral opuse. Aceasta este posibil, pentru că și un model, și altul corespund circumstanțelor timpului dat. Ceea ce este bine într-o perioadă de timp, poate fi inadecvat în altă perioadă. De asemenea, și alegerea scopului depinde de circumstanțe: nu se poate să tindă la stabilirea unei democrații într-o societate perversă sau, dimpotrivă, să stabilească monarhia într-o societate iubitoare de libertate. Se recomandă să se coordoneze scopul cu mijloacele, iar mijloacele - cu circumstanțele și rezultatele.

Sucesiunea formelor de guvernare. La baza acestei succesiuni se află concepția dezvoltării ciclice a formelor statale (democrația - oligarhia - aristocrația - monarhia). Monarhia se transformă ușor în tiranie, aristocrația - în oligarhie ș. a. m. d. Dezvoltarea ciclică a formelor de guvernare amintește ideea succesiunii binelui și a răului. Totul se află, practic, în mișcare și succesiune - obiectele materiale, formele de guvernare, afacerile oamenilor. Natura nu permite lucrurilor să se afle în stare de repaus. Atingând limita perfecțiunii, statul intră în faza de declin. Mișcarea pendulară „sus-jos-sus” o realizează statul, răul și binele, faptele oamenilor. Succesiunea este posibilă anume în virtutea relativității situațiilor diametral opuse - răul și binele, jos-sus, cădere-urcuș. Ele se transformă ușor una în alta. Există trei forme bune de guvernare (monarhia, aristocrația și democrația) și trei forme rele sau perverse (tirania, oligarhia și anarhia). Aceste două categorii de forme se pot transforma ușor dintr-o formă în alta.

Principiul adoptării deciziilor. Succesiunea evenimentelor creează un lanț de interrelații ale fenomenelor în natură și societate. Examinând activitățile oamenilor, ne convingem tot mai mult de caracterul incontestabil al legii: niciodată nu poate fi înlăturată o incomoditate ca din aceasta să nu apară altă incomoditate. Adoptând decizii administrative, conducătorul trebuie să analizeze minuțios care dintre ele va crea mai puține inco-

modități. Acea decizie se ia ca bază, deoarece decizii ideale nu există.

Ideile politicianului și istoricului italian N. Machiavelli au contribuit la dezvoltarea multor concepții sociofilozofice, inclusiv la dezvoltarea teoriei conducerii sociale. Tehnologia conducerii sociale a lui N. Machiavelli este bazată pe cunoașterea profundă a legităților sociopsihologice de comportare a oamenilor, dar, spre deosebire de concepția conducerii sociale a lui Confucius, concepția lui Machiavelli delimitează politica de morală (ideea divizării puterii: duhovnicească și laică). Tendința spre putere este caracteristică oamenilor, dar participarea în lupta pentru putere este imorală. Descriind tehnologia efectivă a puterii, N. Machiavelli lasă fiecărui cititor dreptul de a o folosi în activitatea practică și în relațiile cu alți oameni.

În același context, filozoful politic englez John Locke, reprezentant al epocii iluminismului, afirma în lucrarea „Două tratate despre conducere” (publicată în 1690) că orice guvern legal se bazează pe „acordul celor conduși”. Această afirmație a schimbat radical afirmațiile politice și a contribuit la dezvoltarea instituțiilor democratice. Marele gânditor afirma că în societatea civilă oamenii încheie cu guvernul lor un contract. Cetățenii se obligă să se supună legii, iar guvernul are dreptul de a adopta legi și de a proteja statul de prejudiciile din exterior. În continuare, Locke afirma, că atunci când guvernul își permite să încalce legea și admite samavolnicii, cetățenii au dreptul de a răsturna regimul și de a institui un nou guvern.

Ideile promovate de Locke au fost preluate de juristul și filozoful francez, Ch. Montesquieu (1689 - 1755). În opera sa „Despre spiritul legilor”, publicată în 1748, Montesquieu pleda pentru separarea și echilibrarea atribuțiilor între puterea executivă, legislativă și judecătorească.

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) susține în lucrarea „*Contractul social*” că structura societății se aseamănă cu cea a familiei, limpede exprimată. Conducătorul unei societăți este ca un tată de familie și oamenii îi încredințează libertatea, după cum își cedează copiii tatălui, pentru a-și păstra siguranța vieții. În aceeași lucrare, Rousseau sublinia că pute-

rea nu creează dreptul, iar noi ne supunem doar puterii legitime. Contractul încheiat între conducător și popor este veridic, deoarece implică drepturi și obligații reciproce. Conform schemei prezentate de Rousseau, cetățenii asociați constituie conducătorul suveran și, ca atare, stabilesc legislația. Împreună, indivizii devin o colectivitate morală care, în ansamblu, constituie puterea suverană, iar suveranul este un concept moral care alcătuiește baza egalității și libertății poporului pe care-l cuprinde. Filozoful susținea că voința generală are întotdeauna dreptate. Traducerea în viață a voinței generale este o culminare și o împlinire a libertății, căci contractul inițial care stabilește persoana suverană colectivă este acceptat în mod liber de membrii săi, care, astfel, se pun sub oblăduirea legilor făurite de ei. Ca supus al suveranului, cetățeanul participă la activitatea legislativă, ca individ, el se bucură de drepturile prevăzute de legi. Suveranul și supusul, sublinia Rousseau, sunt aceiași oameni, văzuți din unghiuri diferite. [2]

A doua perioadă este perioada științifică (a. 1776 - până în prezent). La rândul său, perioada științifică se divizează în trei subperioade: subperioada industrială, subperioada sistematizării rezultatelor cercetărilor și a activităților practice în domeniul conducerii și subperioada informațională.

Subperioada industrială (1776-1856). Această subperioadă a coincis cu apariția societății capitaliste și începutul progresului industrial al civilizației europene. Un merit deosebit în dezvoltarea ideilor și concepțiilor despre conducere în acea perioadă îi aparține lui A. Smith. A. Smith este considerat nu numai un reprezentant clasic al economiei politice, dar și un bun specialist în domeniul conducerii. A. Smith a făcut analiza diferitelor forme ale diviziunii muncii, a elaborat caracteristica obligațiunilor suveranului și a statului.

Subperioada sistematizării rezultatelor cercetărilor și a activităților practice în domeniul conducerii (1856-1960). În această subperioadă știința conducerii se află în permanentă dezvoltare. Se formează noi direcții, școli, curente, se schimbă și se perfecționează aparatul științific.

O contribuție substanțială la dezvoltarea științei despre conducere în această perioadă a adus americanul Woodrow Wilson în 1887. În lucrarea „Știința administrației” W. Wilson a încercat să reorienteze știința politologiei. Wilson susținea că știința politică trebuie să se concentreze pe subiectul cum conduce guvernul. Aceasta era necesar, deoarece „tot mai greu și mai greu e să impui legile constituționale să lucreze decât să le elaborezi”. W. Wilson sublinia că obiectul de studiu al științei administrației trebuie să fie nu numai personalul, idee susținută de mulți reformatori ai acelei perioade, dar organizația în ansamblu. Mișcarea reformatoare a acelei perioade percepea esența reformei serviciului public federal doar în numirea în funcții pe bază de merit. W. Wilson tindea să promoveze dezvoltarea administrației publice cu un pas înainte prin intermediul studierii „organizației și metodelor de lucru ale instituțiilor de stat”. Conținutul de bază al științei administrației, susținea Wilson, este studierea modului de funcționare a autorităților administrației publice, cum acestea răspund necesităților sociale, cum administrează mijloacele materiale și financiare pentru obținerea unei eficiențe cât mai ridicate. Prin urmare, știința administrației oferă soluții pentru asigurarea unei funcționări optime a aparatului administrativ. Instituțiile statului sunt colective de oameni. Astfel, elementul uman nu lipsește din sfera de cercetare a științei administrației publice. Modul de recrutare și selectare, pregătirea profesională, stabilitatea în funcție și promovarea acestuia, evaluarea performanțelor, raporturile interumane din interiorul diferitelor structuri administrative, dintre șefi și subalterni, relațiile administrației cu beneficiarii, argumentarea științifică a politicii statului ca nucleu și element principal în realizarea procesului de administrare constituie obiectul de studiu al științei administrației.

La ce nivel s-ar afla autoritățile administrației publice, principiile de activitate a acestora trebuie să se bazeze pe relații de prudență și simțul responsabilității, ceea ce necesită multă inteligență, cunoștințe și experiență. Iată de ce este necesară știința despre administrare, scopul căreia este organizarea activității autorităților administrației

publice, stabilirea structurii funcționale a acestor autorități, precum și introducerea în conștiința funcționarilor publici a sentimentului de îndeplinire a datoriei

În administrația publică, cel mai dificil este perfecționarea. În trecut, soluționarea acestei probleme depindea de un singur om, ce deținea puterea supremă, acum motivul dificultății constă în faptul că oamenii care dețin puterea sunt mulți și nu au o singură ureche căruia s-ar putea șopti. În plus, aceștia, de multe ori, se află sub influența favorizilor care, de fapt, nu reprezintă cetățenii, dar niște idei preconcepute.

În orice stat, unde guvernul analizează și ia în calcul opinia publică, reformele se vor realiza lent, și toate reformele vor fi însoțite de compromisuri. Deoarece acolo, unde există noțiunea de opinie publică, ea trebuie să domine. Cine ar face reforma, înainte de toate el trebuie să introducă în conștiința cetățenilor dorința schimbării. După aceasta, urmează să-i convingă de necesitatea acestor schimbări, pe care tinde să le realizeze reforma. Mai întâi, trebuie să impui opiniei publice să vrea să asculte, iar apoi să urmărești, că ea ascultă ceea ce trebuie. Este un proces destul de complicat. Prima generație consideră ceva deja obținut ca oarecare progres, ce conduce la realizarea unui principiu. Următoarea generație glorifică cele obținute ca o apropiere maximală față de esența acestui principiu. Peste o generație deja, oamenii încep să înainteze cele obținute ca pe un principiu. Astfel, pentru obținerea apoteozei, este suficientă viața a doar trei generații. Alt aspect important ce trebuie luat în calcul de guvernare este faptul că majoritatea oamenilor nu se deosebesc printr-un grad sporit de filozofare, dar, în același timp, această majoritate acum are dreptul de vot. În acest context, adevărul trebuie să fie nu numai simplu, dar și justificat, înainte ca el să fie prezentat spre apreciere cetățenilor. Dacă nu se ține cont de aceasta, apar multe complicații în promovarea adevărului. Pentru ca o nouă doctrină să fie înțeleasă și susținută de societate, este necesar de a manifesta influență asupra conștiinței, particularităților caracterului, ideilor preconcepute care au fost moștenite pe parcursul dezvoltării istorice.

Wilson a postulat în lucrarea sa deosebiră principală dintre politică și administrația publică. [5] Domeniul administrației publice este un domeniu al activității (domeniul de executare a obligațiilor). Datorită însă menirii sale în sistemul social ca instrument al statului indispensabil în atingerea unor dezerate, a unor obiective majore determinate de el, în fapt de realizare a unor valori politice stabilite prin acte juridice, în scopul satisfacerii interesului general, prin acțiunea puterii politice, administrația publică este în legătură directă cu principiile și valorile politice. În același timp, administrația publică este liberă de pripă și luptă, caracteristice politicii. Administrația publică se află în afara domeniului politic. Problemele administrației publice nu sunt probleme politice. Deși politica stabilește sarcini pentru autoritățile administrației publice, implicarea politicii în procesul de administrare este inadmisibilă. În timp ce politicienii se ocupă de elaborarea deciziilor politice, administratorii (funcționarii) poartă responsabilitate pentru implementarea acestor decizii în practică. Această divizare are o importanță principală în stabilirea clară a responsabilităților între aceste două domenii și sporirea credibilității față de cetățeni și societate în ansamblu.

Un alt aspect elucidat de W. Wilson în lucrarea „Știința administrației” îl constituie relațiile dintre administrația publică și opinia publică și anume participarea opiniei publice în procesul de administrare. Wilson sublinia că, dacă dorim să îmbunătățim opinia publică, atunci trebuie să pregătim mai minuțios persoanele cu funcții de răspundere, care alcătuiesc aparatul puterii executive. În condițiile democrației, este obligatorie organizarea examenelor în bază de concurs pentru funcționarii publici, pentru testarea cunoștințelor necesare în domeniul de activitate. Instruirea profesională a funcționarilor publici este o necesitate.

Cercetări în domeniul conducerii au fost efectuate și de reprezentanții școlii clasice (Max Weber, Frederick Taylor, Henri Fayol ș. a.). [4]

Subperioada informațională (1960 – până în prezent). Această perioadă este plină de importanță prin venirea la conducere

a unei noi forțe sociale – managerii profesionali: Peter Drucker, J. Barnheim, Talcott Parsons, J. Gilbert. [4]

În Republica Moldova, o contribuție relevantă în dezvoltarea științei despre conducere au adus-o studiile regretatului savant

Mihail Platon, Aurel Sîmboteanu, Tudor Deliu ș. a. Totodată, considerăm că studii de amploare cu caracter științific, în domeniul conducerii, sunt imperios cerute de necesitățile de progres ale țării noastre la etapa actuală.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandru Ioan, Mihaela Căraușan, Sorin Bucur, Drept administrativ. Ediția a III-a, revizuită și adăugită. București: Universul Juridic, 2009 .
2. Capcelea V., Filozofie. Editura ARC, Chișinău, 2001.
3. Șaptefrați T. Concepții cu privire la teoriile clasice și contemporane de administrare. „Administrarea Publică”, revistă trimestrială metodico-științifică, nr.3-4, Chișinău, 2000.
4. Атаманчук, Г., Теория государственного управления, Москва, 1997.
5. Джей Шафритц, Альберт Хайд. Классики теории государственного управления – американская школа. Изд-во Московского университета, 2003.
6. Щёкин Г., Социальная теория и кадровая политика, К., МАУП, 2000.

Prezentat: 25 mai 2012.

E-mail: tsapte@rambler.ru